

visnost, ki se je prej pokazala med inteligentnostjo in družbenim izvorom, pri primerjanju družbenega izvora in šolskega uspeha prelomili kmečki otroci s svojim boljšim šolskim uspehom. Iz tega pa ne sledi, da bi imeli delavski otroci enak šolski uspeh kot otroci iz „višjih“ slojev. Naš material (šolski redi) kaže, da imajo — povprečno seveda, ne posamično — delavski otroci slabši šolski uspeh kot otroci iz „višjih“ vrst.⁴ Saj to je razumljivo. Otrok dobro situiranih staršev je bolje hranjen, ima svojo sobo ali vsaj svojo postelj, luč, kurjavo, ne potrebujejo ga za druga opravila, ima na razpolago inštruktorja, medtem ko delavskemu otroku mnogo tega manjka. Prej omenjena kontrola naših nasvetov dokazuje, da svetujemo šolo delavskemu otroku s prav tako stopnjo zanesljivosti, kot ostalim.

Če na kratko povzamem, je stvar taka: Uvažujemo okolje, od koder otrok izhaja, sicer ne takó, da bi uporabljali po socialnih razredih kvalitativno diferenciran inteligentnostni test, temveč s tem, da v vsakem konkretnem primeru otrokovo okolje spoznamo in to spoznanje uporabimo za razlaganje izsledkov pri kateri koli preizkušnji, tudi pri inteligentnostni. Poleg tega pa upoštevamo še okolje, kamor bo otrok prišel, če se bo ravnal po našem nasvetu. Uvažujemo torej oboje: od kod otrok prihaja in kam gre.

Gospod A. N. nam zato po krivem očita, da prvi vidik zanemarjamo, drugega pa sploh ne pozna. Tako je bil prisiljen, ustvariti si ob pomanjkljivih informacijah in neznanju psihotehniko, poklicno svetovanje in inteligentnostni test le v domišljiji in se s tem umišljenim nasprotnikom spoprijeti.

Dr. Vlado Schmidt.

TRAGIKA DEMOKRATIČNE METAFIZIKE.

Andrej Beličan

S pravo moralno razkačenostjo se spravlja Ude nad osnovno samospoznanje nove družbene sile, nad njeno razredno gledanje na meščansko družbo, to je nad spoznanje, da se ljudje v njej delijo v družbene razrede, katerih medsebojne odnose določa njihov različni položaj v družbeni proizvodnji, in da so ti odnosi bistveni za družbeni razvoj. V tem nazoru vidi Ude zanikanje „človeka“, zanikanje „realnosti človeške osebe in realnosti narodne skupnosti“! Zanj namreč konkretni človek s svojim konkretnim položajem v družbi, s svojim odnosom do dela in kruha, do bogastva in proizvodjalnih sredstev, to je do tistih konkretnih reči, ki tvorijo osnovo družbenega in individualnega človeškega življenja — zanj vse to ni realnost! Zanj je realen samo abstraktni „človek“ kot „samostojna kategorija“ s „prirojenimi pravicami“, ki brez vsake vezanosti na kake razredne boje filozofira o „pravičnejši“, to je liberalnodemokratični, in o „krivičnejši“, to je neliberalnodemokratični ureditvi družbe. Od kod se je vzel ta abstraktni človek, ki edini uživa naklonjenost demokratičnih metafizikov? Pojavil se je bil na neki stopnji družbenega razvoja kot konkretni bорец v razrednem boju „tretjega stanu“, to je meščanskega razreda in vsega ljudstva zoper absolutno monarhijo, ki je ohranjala fevdalizem; proti fevdalnemu razredu se je skliceval na „prirojene človeške pravice“, ki so izražale družbeno potrebo po odpravi fevdalizma in prosti poti za meščansko, kapitalistično družbo. Ta konkretni človek — razredni bорец se je v meščanski metafiziki spremenil v abstraktnega „človeka“ ali „človeka sploh“, v utvaro, ki v prid meščanskemu

⁴ V Nemčiji je isto ugotovil Hartnacke: „Zur Verteilung der Schultüchtigen auf die sozialen Schichten“, Zeitschrift für pädagogische Psychologie, zvezek 1—2, 1917.

razredu zakriva dejansko resničnost kapitalistične razredne družbe. V tej družbi se nov razred konkretno bolj ali manj zavestno bije za novo družbeno preureditev in tako edini nadaljuje nekdanjo napredno vlogo meščanskega razreda. Ideali tega novega razreda imajo korenine v družbeni realnosti, izražajo družbene potrebe in zrcalijo smer družbenega razvoja, so ustvarjalne sile zgodovine, sposobne, družbo preobraziti. Nasprotno pa ideali malomeščanskih intelektualcev, žrtev meščanske metafizike, ne koreninijo v družbeni realnosti, ampak plavajo nad njo kakor sence brez realnega življenja, brez moči... V tem je tragika teh „idealistov“... Njihovi ideali so realno živeli in imeli moč tedaj, ko je liberalna demokracija pomenila napredek človeštva, toda sedaj postavljati proti višji, dejanski demokraciji formalno, meščansko, pomeni — boriti se zoper napredek človeštva. Tragični trud Lojzeta Udeteta ni bil zastonj: vsakomur je pojasnil, da je njegova objektivna vloga res taka...

Povsem odveč je vse Udetovo dokazovanje, „da je borben in zavestno snujoč človek nosilec zgodovinskega procesa“, da delajo „človeško zgodovino ljudje s svojo duhovnostjo in da ni mogoče jemati „razvojnih zakonov človeške družbe“ (ki jih Udé niti ne pozna niti ne priznava) „v pomenu nekega Newtonovega fizikalnega zakona“, to je ne da bi upoštevali „ustvarjajoče sile človeške osebnosti“. Nikdar nisem ne jaz in niso niti ustvarjalci niti zastopniki mojega družbenega naziranja „dokazovali nasprotno“, kakor meni v svoji nepoučenosti Ude. Pač pa je res, da pojmuemo družbeno vedo kot vedo o razvojnih zakonih človeške družbe, ki dajejo smer „ustvarjajočim silam človeške osebnosti“. Za nas res ne rastejo ideje iz zlih in dobrih strani človeške narave kakor za Udeteta, ampak iz družbenih potreb, v razredni družbi, iz potreb družbenih razredov, ki predstavljajo v procesu družbenega razvoja določene stopnje in med njimi vsaka naslednja višjo stopnjo od prejšnje. Tega kriterija v Udetovi demokratični metafiziki ni. Zanj neka ideologija ni „le nadstavba ekonomskih razmer“, „ni enostavno [?] proiciranje gospodarskih razmer, interesov, v človekovo zavest in prizadevanje“, ampak — „more [!] vsebovati čisto svojevrstno, iz celotne človeške narave izhajajoče prvine“ in „prav te so odločilne“. Tako smo dobili „odločilno“ metafizično primes v ideologije, da jih ne bi mogli več ocenjevati po njihovi vlogi v družbenem razvoju, ampak po nekih izven njega ležečih samovoljnih kriterijih. Kakšno vrednost in kakšen pomen ima tako metafizično, aprioristično obravnavanje družbenih pojavov, nam lepo pokaže primer imperializma, na katerega je Ude svojo tezo uporabil.

Da Ude ne odklanja imperializma in kapitalizma kot sistema, je povsem razumljivo, saj se v realnem življenju liberalna demokracija od njiju ne more ločiti. Dejstva, v katerih se izraža imperializem kot sistem, sicer Ude priznava in priznava tudi, da obstoje imperialistične velesile in sile, ki so si po „gospodarsko-socialni“ vsebini „iste ali podobne“, toda to, kar prav tvori vsebino imperializma, za Udeteta ni „odločilne važnosti“. Zanj torej kapitalizem in imperializem — sama po sebi nista odločilno zlo. Posamezni imperializmi se razlikujejo po „ideologijah svojih nosilcev“, po njihovi „svojevrstni duhovni nastrojenosti“. Ali so take razlike? Da, o njih sem govoril in sem jih skušal tudi genetično osvetliti v svoji analizi razvoja mednarodnih odnosov v „Razmišljanjih“. Seveda nisem položil njegovega izvira v metafizično „celotno človeško naravo“, v abstraktno borbo med dobrim in zlim, marveč sem jih razvijal iz posebnega položaja obeh imperialističnih taborov, iz različnih družbeno-zgodovinskih pogojev, v katerih sta morala uveljavljati svoje imperialistične težnje. Toda o tem nam tu ni treba razpravljati, ker se Ude moje analize ni prav nič lotil. Vprašanje, ki nas tu zanima, je: Zakaj pripisuje Ude tem razlikam „odločilno važnost“? Zato, ker se noče odreči, „izneveriti“ kapitalizmu in ker trdovratno noče priznati, vsaj za Evropo ne, še kake tretje mogočnosti poleg izbire med liberalnodemokratičnim imperializmom in protidemokratičnim imperializmom, ki se v zadnjem času tako rad imenuje „protiplutokratičnega“.

Tisti tretji, protiimperialistični izhod, tisti tretji nepridiprav hoče zmešati Udetu prav vse račune, ki jih je bil postavil za vse večne čase že v l. 1918. Zato je njegova poglavitna teza: *Tertium non datur*. Kakor je bil v prvi svetovni vojni izbral liberalnodemokratični, Wilsonov tabor, tako meni, da je spričo današnjih ideoloških razlik med obema taboroma „nemogoče, videti v današnji vojni samo imperialistično borbo za novo porazdelitev sveta v smislu ekonomsko-imperialističnih potreb in tendenc posameznih držav“. Videti moramo v njej torej nekaj več. Seveda je treba videti, da je ideologija enega bloka liberalnodemokratična, drugega pa „protiplutokratična“, toda ta razlika vendar nič ne spremeni osnovnega, bistvenega, imperialističnega značaja njunega konflikta! Tu Ude odgovarja z izhodišča svoje polemike, da ta značaj pač izvira iz večnega svojstva človeške narave, ki ga je mogoče zgolj in edinole liberalnodemokratično „plemenititi“, in nam kaže z roko na imperializme, ki so se dali bolj ali manj „poplemenititi“ z liberalnodemokratičnimi „prvinami“, „izhajajočimi iz celotne človeške narave“, iz njenih dobrih strani seveda... Tu, v njegovih simpatijah za določeni vojni blok je realno-polemično jedro vse njegove metafizike. Ker je za tretji izhod popolnoma slep, mu je zavračanje vojnih smotrov obeh taborov „izraz omejenosti, sivega, življenjsko odsotnega doktrinarskega gledanja na dogajanja v svetu“! A priznajmo vendar Udetu, kar mu gre, priznajmo mu, da je iz sicer napačnih premis pravilno sklepal, da ga je logika njegove metafizike varno vodila do njegovega zaključka: Če ne bi bilo tretjega izhoda, če ne bi bilo nadaljnega družbenega razvoja, če bi morala družba na vekomaj ostati na kapitalističnih osnovah, potem bi nam res Ude lahko solil pamet in vest, ker bi nam v tej „solzni dolini“ preostala samo izbira med imperializmom, pred katerim bi radi ubežali, in imperializmom, v katerega okrilje bi radi pribežali, ker bi bilo tedaj res „življenjsko odsotno“, postavljati se zoper oba hkrati...

Tu smo že mimogrede skrčili zaključek na tisti ostanek, ki tudi pri Udetu samem končno edini preostane, namreč da mora „gledati na svetovne dogodke predvsem s stališča življenjskih koristi naroda, kateremu pripada“, ali še jasneje, da „ne more skočiti iz svoje kože in da ocenjuje imperializem tudi po tem, kako ima... z enim ali z drugim bolj posredno ali neposredno opraviti“. To stališče je Udetu „kar precej realno“ in v tej sodbi mu moramo pritegniti pa pripomniti še, da je imperialistično in sicer v versajskem smislu. Jedro versajske filozofije o malih evropskih narodih je naslednje: Mali, od sosednih velikih narodov ogroženi narodi se morajo nasloniti na oddaljene velike narode in jim v zahvalo za njihovo „plemenito“ pokroviteljstvo služiti kot njihova „neodvisna“ postojanka; ta zakon je večni, ker se narodnost pač nujno izživlja tudi v imperialističnih „izrastkih“ in bodo mali narodi vedno ogroženi od velikih sosednih narodov, jih bodo zato vedno morali sovražiti in iskati zaščite pri njihovih sovražnikih, ki so jim pač zato prijatelji, ker to koristi moči njihovega imperializma... Če bi morda Ude ugovarjal, češ da velja zanj ta versajska filozofija samo v danem položaju, medtem ko za prihodnost računa z liberalnodemokratičnim „poplemenitenjem“ imperializmov, potem bi ga morali resno vprašati, ali morda vidi kak napredek v tem „plemenitenju“ v drugi svetovni vojni nasproti prvi; in če bi nam „odkrit pred samim seboj in pred drugimi“ priznal, da ga ne vidi, bi ga dalje vprašali, na kakšni osnovi pa pričakuje tak napredek pri tretji svetovni vojni... Na njegovem obrazu pa bi najbrže še nadalje brali njegovo „neomahljivo“ misel, da nobena druga ideja namesto liberalne demokracije ne sme spraviti sveta v red... Ne zaveda se tragičnega gesla svoje metafizike, ki se glasi: „*Fiat democratia liberalis, pereat mundus!*“

Osrednji tezi mojih „Razmišljanj“ sta bili: prvič, da v smeri imperializma ni mogoče videti nikjer nobenega družbenega napredka — kolikor komu ne predstavljajo „napredka“ zaostritve imperialističnih nasprotij v borbe za novo porazdelitev sveta! — in drugič, da je napredek v smeri, ki vodi proč od imperializma in od njegove zaveznice, liberalne demokracije, v tretjem izhodu, ki ustreza potrebi nove družbene sile in osnov-

nim koristim vseh narodov. Tega izhoda Ude res „pri najboljši volji“ v svoji liberalno-demokratični omejenosti, metafizični življenjski odsotnosti in doktrinarnosti ne more videti. Prav kakor slepec gre mimo mojega razmišljanja o „federativni zvezi narodov, ki so pripravljene nadomestiti medsebojno sovražno „tekmo“ v gospodarskem in političnem pogledu s sodelovanjem v skupnem življenjskem prostoru, federativni zvezi narodov, ki se odrečejo vsakemu finančnemu in kolonialnemu zatiranju in prostovoljno podredijo skupnemu gospodarskemu in političnemu smotru zato, da vsem skupaj zagotovijo vsestranski razcvet narodnega življenja“. Taka zveza narodov namreč v njegovi demokratični metafiziki iz l. 1918. ni predvidena, v njej ima mesto le Wilsonova Liga narodov kot pokroviteljica nad sovražno „tekmo“ narodov in nad finančnim ter kolonialnim zatiranjem... Ude sicer ne pravi, da je nasproten združevanju narodov v tako protiimperialistično federativno zvezo, ko pa sliši, da je pripravljena sprejeti vse narode, ki se naveličajo sovražne „tekme“ v imperialističnem svetu in se je nočejo več udeleževati, že kriči: To je tudi imperializem — to je imperialistično razširjanje neke države! S takim prozornim „trikom“ skuša zapreti naš tretji, neimperialistični izhod in v nas oživetiti razcefrane nade wilsonovstva... Jalov poskus! S svojim mižanjem pred bojem, ki ga bije nova družbena sila za vse človeštvo v strani od imperialistične vojne in za njo za protiimperialistični izhod, izpričuje Ude le tragiko zakasnele demokratične metafizike... Ude ne dopušča, da bi se takole meni nič tebi nič narodi združevali v tako federativno zvezo, ker bi tako poteptali „individualizujoči faktor v zgodovinskem razvoju“, ki odloča, „da se niti en po naravi sicer isti družbeni konflikt v raznih zemljah ne rešuje z enakimi metodami in z istim zaključkom“. Tu se je izjemoma s priznavanjem razvoja in družbenih konfliktov nekoliko približal realnemu družbenemu dogajanju, a samo zato, da bi mu spet zaklical: Ne smeš mi skočiti čez plot liberalnodemokratičnega ločevanja narodov! Ude res ugotavlja samo realno zgodovinsko dejstvo, ko pravi, „da se je prehod iz fevdalnega v meščanski in demokratični politični red izvršil“ v raznih deželah „v drugem času, na drugačen način in z drugačnim zaključkom“. Družbeno-zgodovinski pogoji so se od dežele do dežele razlikovali in se razlikujejo tudi danes. Iz tega dejstva pa izvaja Ude kratko in malo neko metafizično „silo individualizujočega faktorja“, ki naj bi za vse večne čase preprečevala, da bi prišli različni narodi do enake družbene ureditve! V svojem površnem posploševanju gre kar preko bistvenih dejstev, da je meščanstvo samó delno gradilo družbeno zgradbo, to je, da je pri prehodu iz fevdalne v meščansko družbo šlo le za razvoj nove oblike razredne družbe iz stare in da se ta prehod zato ni dotaknil bistva mednarodnih odnosov, to je da ni uvedel namesto medsebojnega ločevanja narodov njihovega združevanja. Vsebina novega prehoda, ki ga liberalni demokrat Ude odklanja, je svojevrstna in ni prav nič vezana na zakone in meje svojevrstnega starega prehoda. „Individualizujoči zgodovinski faktor“ razloži lahko samo različen konkretno-zgodovinski potek istega razrednega konflikta pri raznih narodih, ne more pa prav nič podpreti Udetovega „večnega“ nacionalizma in njegovega mnenja, da je mednarodni značaj nove družbene sile utvara.

Ude si je s svojo demokratično metafiziko zaprl pot do spoznanja družbene resničnosti. Nad njo plava na svojem oblaku in jo ogleduje brez razumevanja. Samo en pojav v njej mu je resničen: liberalna demokracija. Vse drugo pa mu je zabloda: tako imperializem brez demokratične krinke (ta krinka je Udetu — uzda!), kakor tudi boj nove družbene sile, ki hoče preobraziti družbo preko meja meščanske demokracije. On, ki nikakor ne more spraviti vseh imperializmov v eno „sivo“ vrečo zaradi razlik v njihovi ideologiji, to je zaradi njihovih različnih reklamnih izveskov, ročno spravi nedeokratični imperializem in novo družbeno silo v isto vrečo za zablode, za izrastke, za grehe in ne vidi nobene razlike med obema — oba sta mu enako oddaljena od „večnin vrednot“ liberalne demokracije. Res si je težavno zamisliti hujšo „življenjsko odsotnost“!

In prav v tem tiči tragika demokratične metafizike, da sveta ne razume, da ne vidi dane stopnje družbenega razvoja. Z začudenjem in grozo strmi v novo dogajanje, ki gredo preko nje, v nove ljudi, ki gredo preko njene v imperializmu preživele „resnice, pravice in svobode“ in se borijo za novo resnico, ki vodi človeštvo naprej, iz imperIALIZMA, za novo svobodo v dejanski demokraciji, v dejanski, ne zgolj formalni enakopravnosti ljudi in narodov. To ni morda trenutna realnost, ampak je družbena realnost stopnje, epohe, ki jo preživljamo; trenutno realnost marsikje še oblikujejo sile, nasprotne pravi in višji resnici, pravici in svobodi, kakor so ob zarji meščanske družbe njej nasprotne sile še vladale in zadrževale razvoj, toda realnost epohe in njeno resnico, pravico in svobodo je tedaj predstavljala le meščanska demokracija, kakor jo danes predstavlja le nova družbena sila.

Ljudi, ki danes začenjajo to realnost spoznavati, imenuje Ude „snobe“ ali „kapitulante“. Na tem mestu naj si še enkrat ogledamo tisti svojevrstno prezirljivi odnos do ljudi drugačnega naziranja, odnos, ki je tako značilen za Udetu. Njegovo svetovno naziranje, njegova demokratična metafizika je izrasla iz objektivne osnove, iz malo-meščanstva, ki stoji vmes med obema polarnima razredoma današnje družbe in zato v njem otopeva njuno nasprotje. A Ude se te družbene vezanosti ne zaveda, jo kot zanj poniževalno apriorno zanikuje in si domišlja, da je njegovo naziranje izraz njegove — moralne večvrednosti. Zato prezira vse ljudi, ki ne izpovedujejo njegovega naziranja, kot moralno manjvredne; po njegovem mnenju so se lahko odločili za drugo naziranje samo zaradi svoje manjše poštenosti, manjše resnicoljubnosti, manjše „pokončnosti“ itd. Ta prezir izraža neko samozaverovanost, ki je v svojem bistvu globoko protičloveška, ker onesposablja človeka, da bi razumel nasprotnika in je nekak ostanek tistega primitivizma, ki se je nekaj v časih prevlade verskih naziranj uveljavljal nasproti drugovercem, ne verujočim v pravega boga... Zato je v Udetovi polemiki stvarno razpravljanje tako zelo zasenčeno od vse preraščajoče osebne vzvišenosti nad nasprotnikom. In ta zavest moralne vzvišenosti pri njem narašča, kolikor bolj je osamljen... Tako lahko razumemo njegov današnji sveti srd nad „snobi“ in „kapitulanti“. „Snobi“ so mu tisti, „ki vohajo izpremembe“ v novi smeri in „si zato že danes postiljajo“, „kapitulanti“ pa so mu tisti, ki so obupali nad liberalno demokracijo, a vendarle še „ne pritrjujejo v celoti“ novi družbeni sili, ker „niso brez nekih zdravih in pravih občutkov“, to se pravi, ker se jih še držijo ostanki liberalnodemokratične miselnosti.

Med take „dvoživkarje-kapitulante“ prišteva kot posebno skupino tudi neke krščanske socialiste in jim zapreti, da bo o njih „še treba obširneje govoriti“. Obeta se nam torej polemika, ki utegne biti zanimiva, kolikor bodo krščanski socialisti Udetu odgovarjali. Posebej navaja kot obsodbe vreden članek „Svetovne in slovenske perspektive“, ki ga je priobčilo krščanskosocialistično glasilo „Delavska pravica“ 7. novembra 1940. Ta članek je zanimiv primer, kako prodira realno spoznanje tudi v kroge, kjer bi bili z Udetom vred prej pripravljani na to, da najdemo demokratično metafiziko še v popolni časti. Pisec tega članka dr. P. K. očitno ne spada več med metafizike in premore zato precej realnega vpogleda v svetovnopolični položaj. Med drugim dobro razločuje poteze imperializma, skrite za demokratično masko, ko sodi o Združenih državah severne Amerike takole: „Kadar koli in kjer koli bo stopila Amerika v vojno, ne bo tega storila, da reši neki politični ideal, temveč bo stopila v vojno, da ustvari svoj vseameriški imperij.“ Ude seveda takega realnega pogleda ne more prenesti, ker po svoji demokratični metafiziki naivno sodi, da demokratične imperialistične države stopajo v vojne iz „idealnih“, nesebičnih nagibov...* Še manj je mogel Ude prenesti dr. P. K.-ovo pravilno

* Tako mi Ude na nekem mestu priporoča, naj bi „namesto da izrekam o Wilsonu in Versaju take absolutne [sic!], za vse narode in čase veljavne sodbe [sic!], raje mirno

trditev, da je na vprašanje „vzhod in zahod“, ki sem ga bil zastavil v začetku svojih „Razmišljanj“, že pri sebi odgovoril vsak politično misleč človek „primerno svojemu socialnemu položaju“. Po Udetovi metafiziki pri tem vprašanju socialni, razredni položaj sploh ne bi smel priti v poštev. Po njem Evropejci ne bi smeli zapadati vzhodnemu „preziranju Evrope“, marveč „do konca“ braniti najvišjo evropsko zamisel in njene ustanove, to je — liberalno demokracijo in kapitalizem. Do kosti ga mrzi uresničujoči se privid o „evropskem pokopališču“ — a nikdar ne bo priznal, da ga je kriv kapitalizem in njegova oblika, liberalna demokracija; vsaj podzavestno meče krivdo zanj na vzhod, ki bi se bil moral žrtvovati za Evropo, da bi lahko uživala v svojem pripravljanim pohodu na vzhodno pokopališče... Najmanj pa je mogel Ude prenesti dr. P. K.-ov privid o „končnem stanju“, ki bo nastopilo na razvalinah „stoletnih osnov življenja“: „Poslanstvo naroda bo zadobilo v veliki družini narodov svoj očiščeni pomen. Vsi nacionalizmi se nam bodo videli le še kot huda, a že prestana bolezen. Narodi... bodo končno dobili svoj mir za nemoteno ustvarjanje duhovnih vrednot v plemeniti, nekrvavi tekmi znotraj velike politične zgradbe, ki ji bodo mejniki samo valovi neskončnih morij... V prividu tega sveta, pravice, ki se bo rodila iz krvi našega stoletja... kot Slovenci in kot člani delovnega ljudstva prenašamo stisko današnjih dni in se radostno pripravljamo za bodoče delo v veliki družini narodov.“ Ta privid seveda podira vse dogme Udetove demokratično nacionalistične metafizike in zato očita Ude članku „trpnega, neaktivnega duha“!

Prav v tem je objektivna tragika demokratičnih metafizikov, da jim danes ni preostalo nič drugega več, kakor boriti se vzporedno s silami reakcije zoper novo družbeno silo — in to tragiko je za vsakogar jasno razodel Ude —, da niso zmožni več nobene progresivne aktivnosti, kolikor nočejo „kapitulirati“ pred resničnostjo, pred realnimi družbenimi potrebami in spraviti demokratično metafiziko z ostalo ideologijo odstopajočega razreda v zgodovinski muzej.

(Konec.)

in hladno rekel: „Dokler je Sovjetska zveza mislila, da bo imela več koristi od sodelovanja z Anglijo in Francijo, je bila za ohranitev versajskega sistema [?! — pač za mir, predvsem za preprečenje napada nase, ne pa za versajski sistem!], ko pa je spoznala, da ima več koristi od pomirjenja s Hitlerjevo Nemčijo [s čimer si je zagotovila mir v novem položaju], je pustila versajski sistem pasti — vrag naj ga vzame!“ In k temu popolnoma odvečnemu priporočilu pripominja: „To logiko bi človek razumel in bi komaj imel k temu kaj pripomniti drugega, kakor da je tudi to neka logika.“ Očitno torej to ni Udetova logika! Udetove države menda vodijo tako politiko, od katere imajo manjšo korist... Ta „logika“ bo pač veljala samo na njegovem metafizičnem oblaku, kajti na zemlji je vsakemu zdravemu zemljanu absurdna! Ude nikakor ne more razumeti svetovnopoličnega razvoja v zadnjih letih, zlasti ne važnega dela tega razvoja, zunanje politike Sovjetske zveze. Nad tem, da se meni zdi lahko razumljiva, je tako začuden, da mi pripisuje sposobnost, da bi „znal z isto spretnostjo... prav tako determinirano prikazati, zakaj da n. pr. gre Sovjetska zveza z Anglijo“, če bi šla z njo, „če bi ne bilo tako, kakor zaenkrat je“. Gotovo bi morali skušati prav tako dobro razumeti svetovnopolično dogajanje, če bi bilo drugačno, kakor je bilo, ali če bo drugačno, kakor je, kajti samo če ga razumemo, se lahko v svetu orientiramo. Udetu seveda taka orientacija ni potrebna — nadomešča mu jo Wilsonov brevir... Zanj metoda, ki nudi človeštvu ključ za razumevanje družbene resničnosti, ni nič vredna: „Osnovni duh, ki nosi vsa Beličanova sodobna razmišljanja“, mu je „nekaj zelo vezanega in heteronomnega“ — res, tudi tu priznajmo Udetu, kar mu gre — brez dvoma nekaj zelo vezanega na realno življenje, iz njega izhajajočega in v njem se potrjujočega, medtem ko Udetov prosti in avtonomni duh jalovo blodi v metafizičnih oblakih...